

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

16. An bona fide consumens res consumptibiles unico usu, teneatur vero Domino restituere, quatenus locupletior evasit, & fur non impotens ad restituendum? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. res. 53.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

restituere non vult, aut si nunquam veniat ad pinguiorem fortunam; quia si verè res illa restituenda est, & qui consumpsit, non restituit, aut non potest, obligatio redundabit in cooperantem.

6. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam tenendam esse puto, vt alibi docui: nam in extrema necessitate omnia sunt communia, & grauissimum esset, eum qui ita indigens aliquid consumpsit, subire oneri restituendi. Et confirmatur. Quoniam aut res illa restituenda est ratione iniuste acceptionis aut ratione rei acceptae. Non ratione iniuste acceptionis, quia iuste accepta est: Nec ratione rei acceptae; quia res non permanet, neque ex ea factus est homo ditior: Ergo ex nulla parte superest obligatio restituendi. Confirmatur etiam, Nam extra extremam necessitatem si quis bona fide consumat rem alienam, & ex ea non fiat ditior, non tenetur ad restitutionem; ergo multò fortiori iure si consumpsit in extrema necessitate.

Alibi in ref. nor. præterita.

RESOL. XV.

An qui à Demone obtinuit aliquas pecunias teneatur illas restituere? Ex p. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 48.

§. 1. Olim de hoc casu interrogatus fui, & quidam Theologus dixit esse restituendas pauperibus pro Dominis à quibus Dæmon dictas pecunias sumpserat, & cum dicta bona sint incerta, eorum dominium transtulit ad pauperes, vt docet Amicus in *Cursu Theolog. rom. 5. disp. 4. dub. 12. numer. 44.* & alij communiter. Sed ego negatiuè respondi, quia Dæmon poterat illas pecunias sumere ex aliquo Thesauro sub nullius dominio, vel in profundo maris; Et idè modo inuenio hunc casum individualiter pertractare Iosephum de Ianuario, de *Casib. reseruat. resol. 38. per totam*, vbi firmat hanc conclusionem: Hæc bona possunt acquiri iusto, & iniusto titulo à dæmone: sed in dubio debemus supponere quod iusto, & iniusto titulo quis ea acquisiuit: ergo in dubio bona data à dæmone, possumus retinere. Nec obstat quod dæmon semper præsupponitur malus, consequenter quod iniusto, & non iusto titulo acquisiuit: Nam actio dæmonis semper præsupponitur mala, quando est inductiua ad nouam culpam: At quando actio continet in se differentiam in ordine ad peccatum, tunc parum refert dæmoni, & consequenter possumus accipere secundum sensum non malum in ordine ad nos, & indifferentem in ordine ad dæmonem, v. g. Quod intendit dæmon est dare pecuniam Mago: at quod hæc pecunia sit aliena, vel à profundo maris extracta, parum refert dæmoni, quia non inducit nouam culpam, seu hominem ad nouam culpam, ad quam inducere intendit, & sic censendum est in hoc, dæmonem non exercere partem peiorem in nostra consideratione, quia quod peior est in ordine ad nostram considerationem, est indifferens in ordine ad intentum ipsius dæmonis, & sic non est necessariò præsumendus malus dæmon in tali casu. Vel dicendum cum Vasquez *opus. de Restitui. cap. 10. d. 3. num. 10.* quod qui emit, vel dono accipit rem dubiè furtiuam cum animo restituendi vero domino, non peccat mortaliter; Si verò recipit sine tali animo peccat mortaliter, sed non tenetur rem illam statim restituere, sed præmittere diligentiam, & mutare animum: Quod si inuentio domini veri sit moraliter impossibilis; tunc neque tenetur diligentiam præmittere, sed sufficit habere animum restituendi, quoties inuenerit dominum. Nec tenetur ad ratam dubij restituere si fur est potens restituere vero domino rem illam, vel in æquivalenti, vel in pretio, immò nec peccat mortaliter sic accipiendo cum tali dubio, quia tunc non reddit rem difficilis restitutionis, cum possit fur ip-

se, vt dixi, quando reuera esset furtiua, in æquivalenti restituere. Et quia in casu nostro dæmon potest commode, & facile restituere proprio domino, accipiendo bona à thesauris absconditis, & à profundo maris: idè vsque dum non est certus, quod bona illa sint aliena, ad nullam tenetur restitutionem. Sed circa præsentem casum vide etiam Sanchez in *Summa tr. 1. lib. 4. cap. 41. num. 1. & cap. 42. num. 2.* & Sanchez de *Relig. rom. 1. lib. 2. cap. 15. num. 34. & cap. 17. num. 1. & 2.*

RESOL. XVI.

An bona fide consumens res consumptibiles unico vsu teneatur vero Domino restituere, quatenus locupletior euasit, & fur non impotens ad restituendum? Ex p. 1. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 43.

§. 1. Exempli gratia, qui inuitatus edit bona fide cibos furtiuos, an teneatur restituere id in quo locupletior euasit, nimirum quæ domi expensius erat. Et affirmatiuè respondent Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez in *sum. rom. 1. lib. 2. c. 24. n. 34.* 2. Non reticcam tamè, contrarium docere Bannez in *2. 2. q. 62. art. 6. dub. 3. concl. 4.* Ledesman in *sum. 2. 2. tr. 1. c. 8. c. 14. post 14. conclus. dub. 3. dist. 4.* vbi asserta, ita sentire communiter Thomistas, Salonium in *2. 2. 10. 1. q. 62. art. 6. contr. 3. concl. 4.* Et ratio est, quia verus dominus non habet ius petendi à latrone ipsas numero res, si consumptæ iam sint, sed similes, vel eiusdem pretij. Sed similes, vel eiusdem pretij manent apud latronem, quas restituit, cum non sit redditus impotens ad restituendum; ergo recipiens ab illo non tenetur restituere, quamuis locupletior factus sit, sed poterit dominum remittere ad latronem, vt ab ipso recuperet res sibi furto ablatas. Prima opinio est probabilior.

RESOL. XVII.

An quis ob amissionem vnius rei teneatur aliquando ad duplicem restitutionem? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 1. Ref. 44.

§. 1. Cuiusmodi est dubium: & affirmatiuè respondendum est cum Molina de *ius. rom. 2. tr. 1. c. 2. dist. 263. n. 7.* vbi sic ait, iuxta hætenus dicta arbitror esse dicendum, si quis famulo, aut cuidam alij aliquid dedit, vt dono alteri traderet, si que iniuste id sibi viucipauit, aut traditionem, vel manifestationem donationis ei, cui facta fuerat, iniuste distulit, vt acceptare eam posset, contingatque eum, qui dono milit, interim è vita discedere, teneri tunc eiusmodi famulum, aut interuentum ad duplicem rei illius restitutionem, quando donatio non fuit ad pias causas, Vnam hereditibus eius, qui donabat, eo quod mandatum non fuerit impletum, mortæque mandatis expirauerit, ac proinde res illa pertinet iam non ad donatarium, sed ad hæredes donantis iuxta ea, quæ hætenus dicta sunt. Alteram verò donatario, quem vsurpatione, aut determinatione illa iniuste priuauit emolumento illo, quod alioquin erat conseruaturus. Est verò hic euentus satis frequens in confessionibus, & à nemine explicatus. Hincque P. Molina, & post illum Sanchez de *matrim. rom. 1. lib. 1. disp. 6. n. 8. Lessius lib. 2. c. 18. dub. 6. n. 46.* & Bonacina *rom. 2. disp. 3. de contractib. q. 12. punct. 4. n. 1.* 2. Non deseram tamen adnotare Layman *lib. 3. tr. 4. c. 1. n. 6. in fine.* docere ad restitutionem faciendam hæredibus donatoris nuncium non obligari, nisi post iudicis condemnationem. Imò plus addit Auctor casuum de conscientia Bononia discusso, iussu Eminentiſſ. eiusdem Principis, & Domini mei Cardinalis Columne